

Gredzenpīle *Aythya collaris* Sātiņu zivju diķos 14.04.2022.

Foto: Māris Jaunzemis

Gredzenpīle – jauna putnu suga Latvijā

MĀRIS JAUNZEMIS,
maris.jaunzemis@lu.lv

14.04.2022. Latvijā pirmoreiz tika konstatēta gredzenpīle *Aythya collaris*. Novērojums veikts Kurzemē – Sātiņu zivju diķos Saldus novadā.

Pēdējos gadus, apmeklējot Sātiņu zivju diķus, izmantoju putnu torni pie Grebūtnieka, lai nesteidzīgi novērtētu, kādi putni apkārtnē sastopami – atlidojuši no jauna pavasarī vai sapulcējušies nolaistajos diķos rudenī. Parasti mēģinu uzskaitīt visas no torņa novērojamās (redzamās un dzirdamās) sugas vienas stundas laikā. Tāpat rīkojos arī 2022. gada

14. aprīlī. Pēc torni pavadītas stundas biju bloķinā atzīmējis 43 sugas. Nospriedu, ka nekas jauns kopš iepriekšējās apmeklējuma reizes nav klāt nācis, un devos atpakaļ uz mašīnu. Lai nebūtu jāiet pa to pašu ceļu, pa kuru atnācu uz torni, nolēmu izmest likumu gar Kurpnieku diķi.

Iznākot no meža, ar teleskopu pārlūkoju diķa atklāto daļu, kurā uzturējās paprāvs cekulpīļu bars ar nelielu brūnkakļu, gaigalu un mazo gauru piejaukumu, kā arī pa kādai meža pīlei, platknābim un laucim. Caurskatot pīļu baru, vienā brīdī skats

“aizķērās” pie kāda mātītes tipa putna ar kontrastainu galvas zīmējumu.

Ja cilvēks visumā pārzina Latvijas putnu faunu, zinot, kuras sugas ir Latvijā reģistrētas un kuras nav, tas tomēr nenozīmē, ka ieraugot jaunu sugu, uzreiz būs skaidrs, ko tad isti tu redzi. Šajā brīdī svarīgi ir apjēgt, ka redzi ko neikdienišķu, ko tādu, kas atšķiras no parasti redzamā vai bieži sastopamā. Tieši tas palīdzēja noteikt redzētā putna sugu. Ieraugot uz tumšā knābja izteikti gaišu joslu netālu no knābja gala, atcerējos par gredzenpīli *Aythya collaris* – sugu,

kuru līdz tam retu reizi biju redzējis žurnālā “Birding World”, ko abonēju pirms vairākiem gadiem, vai arī internetā, caurlūkojot reto putnu ziņas citās Eiropas valstīs. Tobrīd tomēr īsti nezināju, kādas ir gredzenpīles mātītes pazīmes, lai to varētu droši atšķirt no citām līdzīgām pīlēm. Ejot dabā, jau sen nenēsāju līdz putnu noteicējus, jo mūsdienās gandrīz “jebkuros krūmos”, izmantojot dažādas viedierīces (parasti vienkārši mobilo telefonu), interneta plašumos var atrast fotogrāfiju vai skaņu ierakstu paraugus, ar ko salīdzināt to, ko redzi vai dzirdi “uz vietas”. Izdevās iegūt dažas telefonbildes – ar telefonu fotografējot pīli caur teleskopu. Tālāk atlika tikai salīdzināt iegūtās bildes ar interneta paraugiem, vēlreiz, skatoties uz pašu putnu, ieraudzīt to, kas jāierauga, un te nu mēs esam – Sātiņu zivju dīķos novērota Latvijā līdz šim vēl neredzēta putnu suga – gredzenpīle!

Galvenās noteikšanas pazīmes ir galvas un knābja zīmējums – tumša galvas virspuse, gaišāks vaigs, gaišs gredzens ap aci, aiz acs gaiša svītra ar liekumu uz leju, gaišs vertikāls laukums knābja pamatnē, kā arī gaiša josla pirms knābja gala. Kā to vēlāk atzīmēja arī citi putnu vērotāji, tieši gaišais vertikālais laukums knābja pamatnē bija viena no uzkrītošākajām pazīmēm, lai atrastu konkrēto pīli citu putnu barā. Svarīga pazīme ir arī galvas forma ar nelielu cekuliņu, drīzāk kā punu pakauša daļā. Novērojuma situācija bija ļoti piemērota, lai varētu konkrēto putnu salīdzināt turpat uz vietas ar citām līdzīgajām sugām. Kā norādīts Kolin-

Gredzenpīle *Aythya collaris* Sātiņu zivju dīķos 14.04.2022. Centrā gredzenpīle, sānos – cekulpīles.

Foto: Igors Denisovs

Gredzenpīļu *Aythya collaris* tēviņš un mātīte Kanādā – George C. Reifel Migratory Bird Sanctuary, Vankūverā 12.11.2021.

sa noteicējā (Mullarney *et al.* 1999), līdzīgākā ir tieši brūnkakla mātīte, kura atšķiras ar galvas un knābja formu, arī galvas krāsojums nav tik kontrastains. Savukārt cekulpīlei galva lielākoties tumša, gandrīz melna, bez jebkāda zīmējuma.

Gredzenpīle sastopama Ziemeļamerikā – ligzdo Kanādā un ASV ziemeļos, t. sk. Aļaskas centrālajā daļā; ziemo uz dienvidiem no ligzdošanas reģiona, pārsvarā gar okeānu piekrasti, Floridā, Meksikas līča piekrastē, mazākā skaitā iekšzemē (del Hoyo *et al.* 1992). Atsevišķi īpatņi katru gadu tiek novēroti arī dažādās Eiropas valstīs. Piemēram, Zviedrijā ir reģistrēti 67 īpatņi 66 novērojumu un kopš 2006. gada šīs sugas novērojumus vairs neizvērtē retumu komisija (BirdLife Sverige 2023), Somijā ir vairāk par 20 novērojumiem (ziņas pēc Tarsiger.com), Polijā suga tiek klasificēta kā neregulāra iecelotāja (Sterno 2015). Savukārt Igaunijā gredzenpīle ir novērota vienu reizi 2009. gadā (Paal, Ots 2020), bet Lietuvā līdz šim novērojumu nav (Karalius *et al.* 2022).

Literatūra

- BirdLife Sverige 2023. Ringand/Ring-necked Duck. <https://birdlife.se/rk/raritetskatalogen/gass-svanar-ander/ringand/>
- del Hoyo J., Elliot A., Sargatal J. (eds) 1992. Handbook of the Birds of the World. Vol. 1. Barcelona: Lynx Edicions.
- Karalius S., Karlonas M., Pakštytė E., Ružauskas M., Naudzius A. 2022. Sistematinis Lietuvos paukščių sąrašas. http://www.birdlife.lt/upload/user_uploads/Dokumentai/sisteminis_srasas/Sisteminis_2022-11-08_LOFK_.pdf.
- Mullarney K., Svensson L., Zetterström D., Grant P. J. 1999. The most complete field guide to the birds of Britain and Europe. London: HarperCollins Publishers.
- Paal U., Ots M. 2020. Birding Estonia. Tartu: Eesti Loodusfoto.
- Sterno A. (ed.) 2015. Birding in Poland. Uppsala: Oriolus PublishingHouse.

Summary

Ring-necked Duck – a new bird species for Latvia /Māris Jaunzemis/

On 14 April 2022, the Ring-necked Duck *Aythya collaris* as a new bird species for Latvia was recorded at the Sātiņi fish-ponds, Saldus municipality (western Latvia). The article deals with the distribution of the species and its occurrence in neighbouring countries.